

Żabowska, Jolanta

Kwalifikacje zawodowe i wykształcenie pracowników w świetle analizy ogłoszeń prasowych w Płocku w roku 1994 i 1998

Notatki Płockie 45/3-184, 40-47

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KWALIFIKACJE ZAWODOWE I WYKSZTAŁCENIE PRACOWNIKÓW W ŚWIETLE ANALIZY OGŁOSZEŃ PRASOWYCH W PŁOCKU W ROKU 1994 i 1998

1. Uwagi wstępne

Rola kwalifikacji i wykształcenia jako czynnika decydującego o pozycji jednostek na rynku pracy oraz poziomie wzrostu gospodarczego jest przedmiotem wielu wnikliwych badań we współczesnym świecie.

Analizy dotyczące ogłoszeń o poszukiwaniu pracy i ofertach pracy bazują najczęściej na informacjach pochodzących z urzędów czy biur pracy. Za podstawę do tychże analiz mogą posłużyć również ogłoszenia prasowe.

Przedmiotem rozważań w niniejszym artykule jest analiza ogłoszeń prasowych w Płocku w listopadzie 1994 i listopadzie 1998 roku¹, dotycząca ofert pracodawców poszukujących pracy oraz ofert pracodawców oferujących pracę w różnych przekrojach: kwalifikacyjnym, wykształcenia, grup zawodowych, działów gospodarki, a także typu pracodawcy i pracownicy.

Podstawowym celem prezentowanego materiału jest zebranie i porównanie informacji na temat kwalifikacji i wykształcenia w najbardziej poszukiwanych i oferowanych zawodach na płockim rynku pracy.

Pod względem strukturalnym w artykule można wyodrębnić następujące punkty: pierwszy zawiera uwagi wstępne, drugi zawiera charakterystykę badanej próby, w trzecim analizowane są ogłoszenia o ofertach pracy, czwarty obejmuje analizę ogłoszeń o poszukiwaniu pracy. Artykuł kończy punkt piąty, który stanowi wnioski wypływające z podjętego badania.

2. Charakterystyka badanej próby i metody badawczej

Analizy ogłoszeń prasowych mogą stanowić wskazówkę, pełnić funkcję pomocniczą w polityce zatrudnienia, pośrednictwie pracy czy poradnictwie zawodowym. Wraz z innymi informacjami pochodzącymi z analiz urzędów pracy, zakładów pracy, prowadzących sondażowe badania przewidywanych przyjęć i zwolnień, mogą umożliwić sprzężenie systemu zatrudnienia z systemem edukacyjnym, planowaniem kształcenia i umiejętnym wykorzystaniem potencjału pracy (kwalifikacji).

Efektywność procesu równoważenia rynku pracy zależy przede wszystkim od szybkiego pośrednictwa pracy, dopasowania struktury kwalifikacji siły roboczej do popytu na pracę, dopasowania struktury popytu na pracę do struktury podaży². Służyć temu ma między innymi monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych, który pozwala na systematyczne śledzenie zjawisk na rynku pracy, formułowanie ocen i wniosków oraz ostrzeżeń dla systemu kształcenia zawodowego i szkolenia bezrobotnych. Monitoring wymaga jednak

ciągłych systematycznych działań, analiz, także tych dotyczących ogłoszeń prasowych, pozwalających obserwować trendy i kierunki zmian w czasie³.

Analizy te są konieczne, ponieważ pozwalają na określenie zadań w dziedzinie pośrednictwa pracy, szkolenia bezrobotnych i poszukujących pracy.

Analiza empiryczna, prezentowana w artykule, dotyczyła 323 ogłoszeń prasowych zamieszczonych w dzienniku "Gazeta na Mazowszu"- wkładce do "Gazety Wyborczej" w miesiącu listopadzie, w roku 1994 i 1998. Metoda porównawcza umożliwiła zaobserwowanie zmian w ogłoszeniach prasowych dotyczących struktury popytu na pracę i podaży pracy na rynku płockim, które dokonały się w badanym okresie. Analizowane ogłoszenia prasowe pod hasłem "dam pracę" i "szukam pracy" dotyczyły więc zarówno pracodawców oferujących pracę oraz pracodawców poszukujących pracy. Ogłoszenia o poszukiwaniu pracowników pochodziły głównie od pracodawców dużych aglomeracji, głównie z Warszawy, Gdańska, Wrocławia, Ciechanowa, Olsztyna, Kielc, Sierakowa Wielkopolskiego, Siemianowic Śląskich, a także i z Płocka, natomiast nadawcami ogłoszeń o poszukiwaniu pracy byli najczęściej mieszkańcy Płocka i okolic.

Badanie przeprowadzane było w kilku etapach:

- I. Projektowanie badania,
- II. Zbieranie danych,
- III. Sprawdzenie i przetworzenie danych,
- IV. Interpretacja i prezentacja wyników,

Projektowanie badania (etap I) związane było ze sporządzeniem planu postępowania w trakcie badania. Przyjęto, że dane zbierane wprowadzone zostaną do komputera, co znacznie ułatwi ich opracowanie i prezentację.

W drugim etapie praca polegała na zebraniu materiału badawczego. Przygotowano więc egzemplarze "Gazety na Mazowszu" - (wkładki regionalne do "Gazety Wyborczej") z miesiąca listopada z roku 1994 i 1998. Następnie wyszukane zostały zamieszczone tam oferty pod hasłem "dam pracę" i "szukam pracy".

Zbieranie informacji pod kątem "dam pracę" w roku 1994 dotyczyło 119 ofert pracy, a w 1998 r. 84 ofert. Łącznie więc poddano analizie 203 oferty pracodawców oferujących wolne miejsca pracy. Z każdej oferty pt. "dam pracę" wyszukiwane informacje dotyczyły: typu pracodawcy, poszukiwanych pracowników według zawodów, poszukiwanych pracowników według działów gospodarki, poszukiwanych pracowników według wykształcenia, poszukiwanych pracowników według

Tablica 1. Zestawienie ofert pracodawców oferujących pracę w przekrojach: typ pracodawcy, grupy zawodowe, działy zawodowe, działy gospodarki, wykształcenie w listopadzie 1994 i 1998 roku (dane w %)

OFERTY W PRZEKROJACH		1994	1998
TYP PRACODAWCY	importer	0,8	0,0
	wydawnictwo	0,0	8,3
	spółdzielnia	0,8	0,0
	samorząd miasta	1,7	0,0
	przedsiębiorstwa państw.	5,0	0,0
	instytucje publiczne, administracja, służba zdrowia, edukacja, kultura	2,5	0,0
	prywatne polskie	81,5	64,3
	joint venture	0,8	10,7
	firmy zagraniczne	6,7	16,7
		100,0	100,0
GRUPY ZAWODOWE	I- parlamentarzyści, wyżsi kierownicy, urzędnicy	5,9	1,4
	II- specjaliści	6,7	12,3
	III- technicy i inny średni personel	3,4	0,0
	IV- pracownicy biurowi	3,4	9,6
	V- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	57,1	64,4
	VI- rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,0	0,0
	VII- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	12,6	0,0
	VIII- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	5,0	5,5
	IX- pracownicy przy pracach prostych	2,5	5,5
	X- bez zawodu	3,4	1,4
	100,0	100,0	
DZIAŁY GOSPODARKI	produkcja	6,7	1,5
	handel	37,8	22,1
	usługi, łączność, ubezpiecz	41,2	52,9
	transport, finanse	5,0	17,6
	instytucje publiczne	6,7	0,0
	oświata, służba zdrowia, administracja	1,7	2,9
	inne	0,8	2,9
	100,0	100,0	
WYKSZTAŁCENIE	wyższe	28,3	38,0
	wyższe lub średnie tech	35,4	28,8
	średnie ogólne	3,5	5,8
	średnie zawodowe	21,2	22,5
	zasadnicze zaw.	11,5	7,0
	podstawowe	0,0	0,0
	100,0	100,0	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z "Gazety na Mazowszu" wkładki regionalnej do "Gazety Wyborczej" z listopada 1994 i 1998 r.

kwalfikacji, związanych z rodzajem i charakterem poszukiwanej pracy.

Zbieranie informacji pod kątem "szukam pracy" dotyczyło w 1994 r., co ciekawe, tylko 9 ofert pracobiorców natomiast w 1998 r. zgłosiło swoje oferty 111 pracobiorców. Łącznie poddano analizie 120 ofert pracy. Analiza ofert "szukam pracy" dotyczyła: typu pracobiorcy według wykształcenia, typu pracobiorcy według zawodów, typu pracobiorcy według działów gospodarki, typ pracobiorcy według kwalifikacji i rodzaju, charakteru poszukiwanej pracy.

Zestawienie ilości badanych ofert w 1994 r. "dam

pracę" (119 ofert z ofertami "szukam pracy" (9 ofert), może wzbudzać kontrowersje. Mając na uwadze wysoką stopę bezrobocia w Polsce w 1994 r. zastanawiać nas może tak liczna przewaga ofert pracodawców oferujących wolne miejsca pracy nad ofertami pracobiorców poszukujących pracy. W ogłoszeniach prasowych z 1998 r. zauważamy zaś nadwyżkę ofert poszukujących pracy (111 ofert) nad propozycjami pracodawców zgłaszających wolne miejsca pracy (84) w sytuacji, gdy stopa bezrobocia w Polsce wykazała wyraźną tendencję spadkową w stosunku do 1994 r. Przyjęłam jednak, iż ilościowe dysproporcje nie mogą być tutaj podstawą

do formułowania ogólnych wniosków. Trzeba bowiem mieć na uwadze fakt, iż nasza analiza dotyczy wybranej prasy płockiej, a na ilość zgłaszanych tam ofert wpływały różne czynniki, nie tylko te, które świadczyć mogą o nierównowadze popytu i podaży pracy. Mam tu na myśli także niedopasowania w aspekcie kwalifikacyjno - zawodowym, regionalnym itp. Sądzę, że można jedynie założyć, iż w badanym okresie (1994 r.) w większości przypadków pracobiorcy nie szukali pracy drogą ogłoszeń prasowych, stąd tak mała ilość zgłoszonych ofert, a na pewno rejestrowali się w urzędach pracy, głównie celem uzyskania statusu osoby bezrobotnej i otrzymania świadczenia zasiłkowego. Przewagę zaś ilościową ofert poszukujących pracy w stosunku do ofert wolnych miejsc pracy w ogłoszeniach prasowych z 1998 r. , można tłumaczyć dużą skalą zróżnicowania regionalnego poziomu bezrobocia w Polsce. Jest ono widoczne właśnie na płockim rynku pracy, czego potwierdzenie można odnaleźć w różnych opracowaniach⁴.

Prace w kolejnym etapie analizy związane były ze sprawdzeniem i uporządkowaniem danych. Najpierw nastąpiło wprowadzenie danych do komputera, zaś następny krok związany był z opracowaniem danych, które polegało na zestawieniu pozyskanych informacji w tabelę.

Czwarty etap pracy dotyczył interpretacji danych i prezentacji wyników. Opracowane dane, ujęte w tabelę umożliwiły dokonanie interpretacji danych zgodnie z celem badania i wyciągnięcie wniosków, płynących z tego badania.

3. Analiza ogłoszeń o ofertach pracy

Analiza ofert pracodawców po hasłem "dam pracę" dokonana została z punktu widzenia typu pracodawcy, struktury zawodowej poszukiwanych pracowników a także ich wykształcenia i kwalifikacji. (tablica 1).

W 1994 roku w miesiącu listopadzie w ofertach "dam pracę" zauważamy, że najwięcej propozycji pracy zgłosili pracodawcy z polskich firm prywatnych, a stanowiły one 81,5% ogółu złożonych ofert. Niewielki odsetek ogółu ofert pracodawców dotyczył firm państwowych (5%), także instytucji publicznych (2,5%). Oferty samorządu miasta spółdzielni, oraz firmy jointventure kształtowały się na poziomie od 0,8-1,7% ogółu złożonych ofert pracy.

Pracodawcy poszukiwali pracowników z grupy V, którą tworzą pracownicy usług osobistych i sprzedawcy, co stanowiło 57,1% ogółu ogłoszeń o wolnych miejscach pracy, zaś w przypadku robotników przemysłowych i rzemieślników - grupa VII - (12,6%). Do grupy II- specjaliści, skierowano połowę mniej ofert pracy w stosunku do grupy VII- (6,7%), w przypadku grupy zawodowej I- parlamentarzysty, wyżsi kierownicy, urzędnicy, ilość złożonych ofert pracy w stosunku do ogółu kształtowała się na poziomie (6%). Dla kolejnej grupy zawodowej -VIII- operatorzy maszyn i urządzeń zaofiarowano już nieco mniej ofert pracy, co stanowiło (5%) ogółu zgłoszonych propozycji pracy. Dla pozostałych grup zawodowych (II, III, IV, IX, X) były przedstawione liczne oferty pracy, więc odsetek ich wahał się w

granicach 2,5-3,4%. Zauważamy także, iż nie było żadnych propozycji pracy dla pracowników z grupy VI - rolnicy, leśnicy, rybacy itp.

Najczęściej preferowano pracowników w zawodach takich jak: przedstawiciel handlowy i makler, następnie pracodawcy oferowali pracę pracownikom takich zawodów jak: wędliniarz, monter szaf wnękowych, akwizytor reklam, maszynista offsetowy, a następnie po kilka zgłoszeń uzyskały takie zawody jak: agent ubezpieczeniowy, agent firmy leasingowej, stolarz. Mniejsza zainteresowanie było takimi zawodami jak: inżynier budownictwa, prawnik, sprzedawca elektronarzędzi, tancerki i tancerze do Teatru Muzycznego, robotnik brygady budowlanej. W pojedynczych przypadkach dotyczyło to: kierownika zakładu meblarskiego, kierownika hurtowni, wiceprezesa ds. rozliczeń inwestycyjnych, pracownika marketingu, sekretarza miasta, głównej księgowej, kierowników, mechaników do pracy kontraktowej, prezenterów spotkań, agenta celnego, dealera wózków widłowych, dealerów samochodowych, kowala, ślusarza, roznosicieli ulotek, monterów urządzeń sanitarnych, glazurnika, dystrybutora narzędzi motoryzacyjnych, tapicera mebli, pracowników do pracy na zachodzie, pomocy domowej do pracy w Hiszpanii.

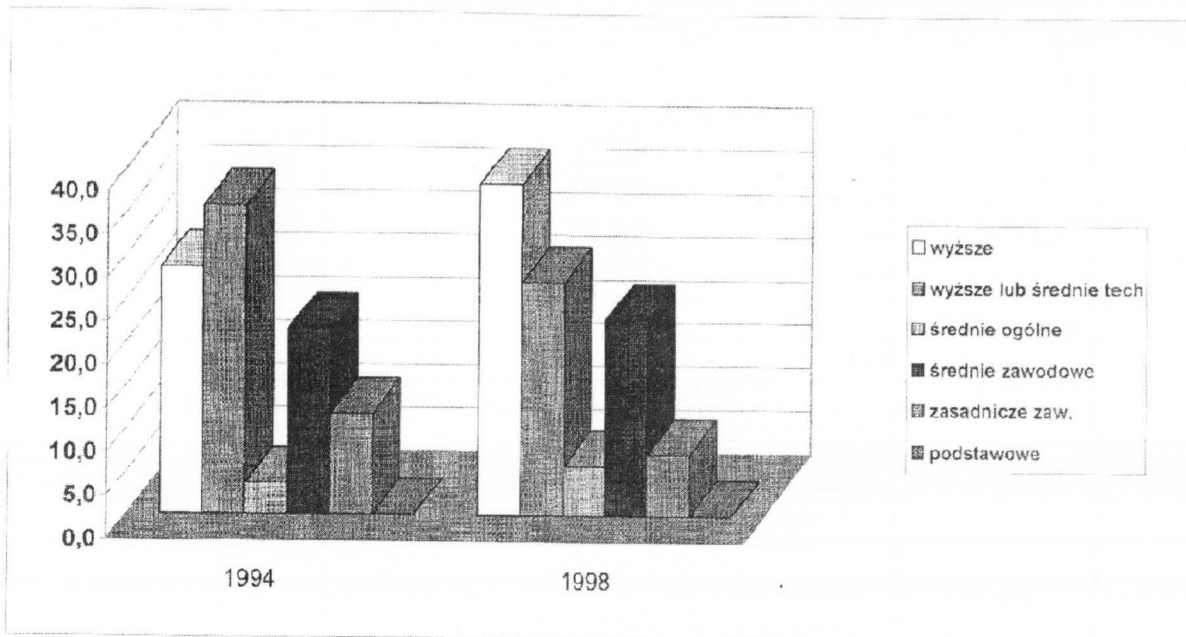
Pracodawcy poszukiwali najczęściej pracowników z takich działów gospodarki jak: usługi, ubezpieczenia (41,2% ogółu ofert), handel (37,8% ogółu ofert). Mniejszym zainteresowaniem cieszyli się pracownicy z działu produkcji, instytucji publicznych, co stanowiło po 6,7% ogółu ofert pracy. Najmniejsze zainteresowanie pracodawcy wykazali w stosunku do grupy pracowników zoświaty, służby zdrowia, administracji (1,7% ogółu ofert) i w odniesieniu do pracowników z działów określonych mianem "inne" takich jak: tancerki i tancerze, robotnicy budowlani - (0,8% ogółu ofert).

Analiza ogłoszeń w prasie w 1998 r. dotycząca ofert po hasłem "dam pracę" dowodzi, iż najczęściej pracodawcą oferującym pracę były prywatne polskie firmy (aż w 64,3 % ogółu ofert), a następnie w 16,7 % ogółu złożonych propozycji pracy dotyczyło to firm zagranicznych. Swoje oferty pracy zgłaszały także przedsiębiorstwa joint venture - (10,7% ofert ogółem), a także swoje propozycje pracy zamieszczało wydawnictwo, co stanowiło 8,3 % wszystkich zgłoszonych ofert. Nie było żadnych propozycji ze strony instytucji publicznych.

Pracodawcy poszukiwali najczęściej pracowników z grupy V- pracowników usług osobistych i sprzedawców (64,4% analizowanych ogółem zgłoszeń) oraz II- specjalistów (12,3% ogółu ofert), a także z grupy IV- pracowników biurowych - 9,6% ogółu ofert. Już nieco mniejsze zainteresowanie budziły takie grupy zawodów jak VIII- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń i IX- pracownicy przy pracach prostych. Najrzadziej pracobiorcy poszukiwali pracowników z grupy I - parlamentarzysty, wyżsi kierownicy, urzędnicy i X - bez zawodu. Nie było zainteresowania ze strony pracodawców pozyskaniem pracowników z grupy III, VI i VII.

Poszukiwane zawody to: agent ubezpieczeniowy, akwizytor handlowy, po kilka zgłoszeń dotyczyło asystenta szefa, brukarza, kilkakrotnie poszukiwano dru-

Wykres 1. Pracownicy poszukiwani według wykształcenia w świetle ofert "Dam pracę" w roku 1994 i 1998 (dane w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z "Gazety na Mazowszu" wkładki regionalnej do "Gazety Wyborczej" z listopada 1994 i 1998 r.

karza, w kilku przypadkach zgłoszono zapotrzebowanie na inżynierów budownictwa, kierowców handlowców, w nielicznych przypadkach oferowano pracę kierowcy, dwukrotnie była to propozycja pracy w domu. W pojedynczych przypadkach były to propozycje pracy dla kierowników delegatury, kierownika sieci materiałów drewnopochodnych, członka zarządu spółki, menedżera do sklepu, dla przedstawiciela handlowego, dyrektora ds. marketingu, konsultanta ds. reklamy. Były też wolne pojedyncze miejsca pracy dla dyplomowanej kosmetyczki, dystrybutora prasy oraz poszukiwano pracowników dopłakawości i pracy chałupniczej.

Z punktu widzenia działów gospodarki dominowały: usługi, ubezpieczenia (52,9% ogółu ofert) następnie handel (22,1% ogółu ofert pracy), transport (17,6% ogółu propozycji). Najmniejsze zainteresowanie dotyczyło pracowników oświaty, służby zdrowia i administracji oraz produkcji (od 1,5% do około 3% ogółu ofert pracy). W ramach działów gospodarki określonych nazwą "inne" pracodawcy oferowali pracę chałupniczą a także oferta kierowana była do brukarzy.

Analiza wykształcenia w ofertach "dam pracę" w roku 1994 wykazała, że pracodawcy głównie poszukiwali pracowników z wykształceniem wyższym lub średnim technicznym co stanowiło 35,4% ogółu ofert, a także wyższym (28,3% ogółu ofert), zaś nieco powyżej 20% ogółu ofert skierowanych było do pracobiorców z wykształceniem średnim, a zaledwie w kilkunastu procentach dotyczyło pracowników z wykształceniem zasadniczym zawodowym (11,5%). (wykres 1).

Analizując kwalifikacje zawodowe w ofertach "dam pracę" dostrzegamy, iż nie były one wymieniane we wszystkich przypadkach, dlatego w analizie nie ujęto

zestawień ilościowych. Założyłam więc, iż bardziej przydatne będzie pozyskanie informacji natomiast wymogów kwalifikacyjnych stawianych pracobiorcom. W niektórych ofertach prezentowanych przez pracodawców uwzględniano jedynie charakter pracy, bądź propozycję pracy w określonym zawodzie bez szczegółowych informacji dotyczących kwalifikacji. Wśród tych, które zawierały tę informację wymieniano najczęściej:

W przypadku przedstawicieli handlowych wymagano dobrej prezencji, inteligencji, łatwości w nawiązywaniu kontaktów, zmysłu organizacyjnego, posiadania samochodu, telefonu, operatywności, miłej aparycji oraz podawano ograniczenie wieku do 35 lat. Od głównej księgowej wymagano doświadczenia w kierowaniu zespołem, pięcioletniego stażu pracy, wiedzy z zakresu ekonomii, dobrego stanu zdrowia. Dla dealera samochodowego warunkiem otrzymania pracy było: posiadanie salonu samochodowego, środków finansowych, serwisu samochodowego. Osoba zamierzająca podjąć pracę na stanowisku sekretarza miasta powinna posiadać minimum 5 letni staż pracy na samodzielnym stanowisku pracy. W przypadku pracy kontraktowej do Niemiec wymagania w stosunku do kandydatów do tej pracy związane były z posiadaniem uprawnień budowlanych, wiekiem do 35 lat, dobrym stanem zdrowia. Od pracowników ds. marketingu wymagano wiedzy specjalistycznej dotyczącej znajomości zasad marketingu oraz znajomości języka obcego. Propozycja dla prezenterów i organizatorów spotkań związana była z wymogiem dotyczącym posiadania dobrej prezencji, wieku do 30 lat, prawa jazdy i dyspozycyjności.

Analiza wykształcenia w ofertach "dam pracę" z 1998 r. dowodzi, że w badanym okresie najczęściej po-

Tablica 2. Zestawienie ofert pracobiorców poszukujących pracy w przekrojach: typ pracodawcy, według wykształcenia, grup zawodowych, działów gospodarki w roku 1994 i 1998 (dane w %)

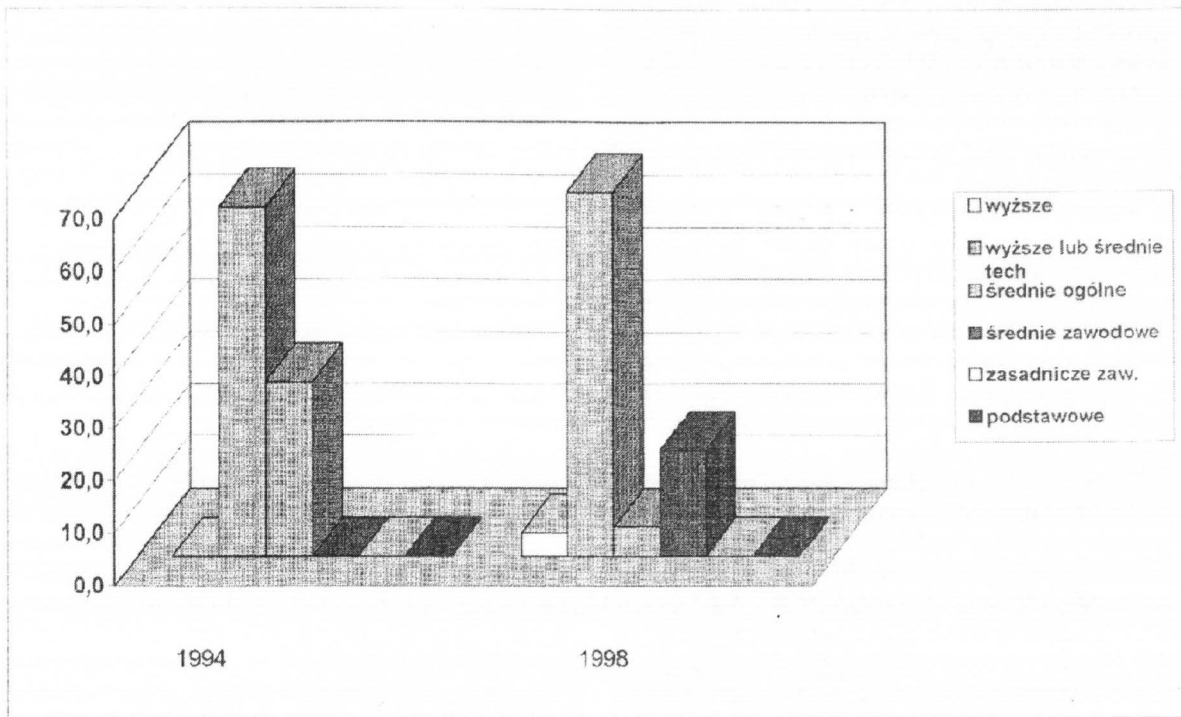
OFERTY W PRZEKROJACH		1994	1998
TYP PRACOBIORCY WEDŁUG WYKSZTAŁCENIA	wyższe	0,0	4,5
	wyższe lub średnie tech	66,7	69,7
	średnie ogólne	33,3	5,6
	średnie zawodowe	0,0	20,2
	zasadnicze zaw.	0,0	0,0
	podstawowe	0,0	0,0
		100,0	100,0
GRUPY ZAWODOWE	I- parlamentarzyści, wyżsi kierownicy, urzędnicy	0,0	0,0
	II- specjaliści	0,0	3,7
	III- technicy i inny średni personel	0,0	4,6
	IV- pracownicy biurowi	22,2	26,9
	V- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	77,8	60,2
	VI- rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,0	0,0
	VII- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	0,0	0,9
	VIII- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	0,0	0,0
	IX- pracownicy przy pracach prostych	0,0	0,0
	X- bez zawodu	0,0	3,7
		100,0	100,0
DZIAŁY GOSPODARKI	produkcja	0,0	0,0
	handel	0,0	0,9
	usługi, łączność, ubezpiecz	0,0	17,4
	transport, finanse	0,0	22,9
	instytucje publiczne	0,0	0,0
	oświata, służba zdrowia, administracja	100,0	55,0
	inne	0,0	3,7
		100,0	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z "Gazety na Mazowszu" wkładki regionalnej do "Gazety Wyborczej" z listopada 1994 i 1998 r.

szukiwano pracowników z wykształceniem wyższym, co stanowiło aż 38 % ogółu ofert, potem wyższym i średnim - 26% ogółu przedstawionych propozycji, średnim zawodowym - 22,5 % wszystkich ofert, zaś na końcu z zasadniczym zawodowym i ogólnokształcącym, co stanowiło kilkuprocentowy poziom ogółu ofert "dam pracę" w badanym okresie. (wykres1).

Dane dotyczące kwalifikacji podobnie jak w 1994 r. nie były określane we wszystkich propozycjach, w większości jednak przypadków synchronizowały one z określonym wykształceniem, stanowiąc jednocześnie o wymogach tych ofert. I tak np. oferując pracę inżynierowi bu-

dowlanemu wymagano: uprawnień w projektowaniu CAD, od akwizytora handlowego podawano ograniczenie wieku 25-30 lat, wymagano także łatwości w nawiązywaniu kontaktów, umiejętności w podejmowaniu decyzji. Wobec asystenta szefa w dziale zaopatrzenia pracodawca oczekiwał oprócz umiejętności organizacyjnych, znajomości języków, zdolności do pracy w stresie, wieku do 35 lat, posiadania prawa jazdy oraz kompetencji w zakresie obsługi urządzeń informatycznych. Od asystentek wymagano zaś dodatkowo znajomości auto CAD, a także umiejętności obsługi komputera i znajomości języków obcych. Od kandydata na

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z "Gazety na Mazowszu" wkładki regionalnej do "Gazety Wyborczej" z listopada 1994 i 1998 r.

dyrektora ds. marketingu wymagano oprócz znajomości zagadnień związanych z marketingiem w handlu, znajomości języków obcych, prawa jazdy, dyspozycyjności (minimum trzyletniego stażu pracy), dobrego stanu zdrowia, kreatywności, operatywności, łatwości w nawiązywaniu kontaktów. Dyplomowana kosmetyczka mogła znaleźć pracę w przypadku spełnienia następujących wymagań: doświadczenie, uprawnienia prawo jazdy, telefon, miła aparycja, zaangażowanie. Od kandydata na technologa produkcji oprócz kwalifikacji zawodowych wymagano umiejętności pracy w zespole, doświadczenia dotyczącego pracy w przetwórstwie mięsnym. W przypadku konsultanta ds. reklamy postawiono wymogi dotyczące wieku 35 lat, wymagano też łatwości w nawiązywaniu kontaktów, samodzielności, dynamiczności w działaniu. Od kandydatów na przedstawicieli handlowych pracodawcy wymagali: zaangażowania, dynamizmu, kreatywności, umiejętności interpersonalnych i zdolności organizacyjnych, a ponadto dobrej znajomości języka obcego, wieku 35 lat. Menager, zdaniem pracodawców powinien posiadać kilkuletnie doświadczenie, wiek 35 lat. Często wymienianym wymogiem pojawiającym się w ofertach było posiadanie prawa jazdy, umiejętność obsługi komputera, dyspozycyjność. Wobec kandydata na drukarza - wymogi pracodawcy związane były z uprawnieniami dotyczącymi obsługi drukarki fleksograficznej. Kierownik delegatury, zdaniem zatrudniającego, powinien posiadać zmysł organizacyjny, znać język obcy, obsługiwać komputera, zaś członek zarządu spółki winien posiadać zdolności interpersonalne, negocjacyjne, do-

świadczenie w branży. W przypadku oferty pracy dla magazyniera- sprzedawcy określone były wymagania dotyczące uprawnień związanych z obsługą wózków widłowych. W niektórych przypadkach pracodawcy nie określali szczegółowych wymagań. Ograniczali się więc do podawania w swych ofertach charakteru oferowanej pracy lub wymieniano zawódnp. agent ubezpieczeniowy, dystrybutor prasy itp. W kilku przypadkach firma zagraniczna poszukiwała pracowników z wyższym wykształceniem, nie podając bliższych informacji na temat charakteru oferowanej pracy.

4. Analiza ogłoszeń o poszukiwaniu pracy

Analiza ofert pracobiorców pod hasłem "Szukam pracy" przeprowadzona została w następujących przekrojach: typ pracobiorcy według wykształcenia, grup zawodowych i działów gospodarki. (tablica 2).

Analiza ofert pt. "Szukam pracy" w 1994 r. dowodzi, że najczęściej ogłaszali się pracownicy oferujący usługi z zakresu oświaty z wykształceniem wyższym lub średnim.

Patrząc z punktu widzenia grup zawodowych poszukujący pracy to pracownicy z grupy V- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy i grupy IV- pracownicy biurowi.

Z analizy ofert poszukujących pracy wynika, iż osoby zgłaszające zapotrzebowanie na pracę reprezentowały takie działy gospodarki jak: oświata lub administracja. W nielicznie zamieszczonych w prasie ofertach, aż 78% wszystkich ofert dotyczyło udzielania korepetycji (w szczególności nauczania języków obcych). Tylko w 22% ogółu przedstawionych ofert poszukiwanym zawo-

dem okazała się sekretarka. Charakterystyczne dla miesiąca listopada 1994 r. jest to, iż pracobiorcy zgłosili swoje oferty do prasy tylko w nielicznych przypadkach.

Taka znikoma ilość ofert "szukam pracy" w 1994 r. wskazuje na to, iż poszukujący pracy nie szukali jej składając oferty w prasie, a zapewne wybierali inną drogę poszukiwań, bądź pozostawali bez pracy, czy też na zasiłku dla bezrobotnych.

W ofertach pt. "Szukam pracy" w 1998 r. znajdujemy przedstawicieli zawodów nauczycielskich, podobnie jak w 1994 r. poszukujących pracy związanej z udzielaniem korepetycji w zakresie języków obcych lub obsługą komputera. Popyt na pracę zgłaszali też kierowcy - dostawcy, posiadający własny samochód. Zgłoszenia dotyczyły również pracy w charakterze biurowym. Oferty te składały najczęściej młode osoby (wiek 20 lat), ze znajomością obsługi komputera.

Jeśli chodzi o typ pracobiorcy według grup zawodowych, należy zauważyć dominację następujących grup: V- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy (60,2% ogółu zgłoszeń pracobiorców), IV- pracownicy biurowi (26,9% ogółu ofert). Z mniejszym natężeniem poszukiwały pracy osoby takich grup zawodowych jak: III- technicy i średni personel (4,6% ogółu ofert), II- specjaliści (3,7% wszystkich badanych ofert "szukam pracy"), podobny odsetek kształtował się dla grupy X, i nieco mniejszy dla VII- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy.

Z punktu widzenia działów gospodarki najczęściej zgłaszali zapotrzebowanie na pracę osoby reprezentujące oświatę, służbę zdrowia, potem transport i usługi. W 55% ogółu propozycji byli to właśnie przedstawiciele zawodów nauczycielskich (korepetycje), zainteresowanie pracą w transporcie i finansach stanowiło 22,9% ogółu ofert, w kilkunastu przypadkach poszukiwały pracy osoby w dziale usług, łączności i ubezpieczeniach, co stanowiło 17,4 % ogółu zgłoszeń. Były też oferty pracy ujęte w ramach działu gospodarki jako "inne", związane z poszukiwaniem pracy za granicą, a w niewielu przypadkach dotyczyły to przedstawicieli zawodów artystycznych, a także pracy biurowej, co stanowiło nieznaczny odsetek ogółu ofert poszukiwań pracy.

Patrząc z punktu widzenia wykształcenia w ofertach "szukam pracy" w 1994 roku zauważamy jego wysoki poziom (wykres 2).

Na podstawie ofert pracobiorców można stwierdzić, że wśród tych nielicznych zgłoszeń wyróżnili się pracownicy oferujący usługi z zakresu oświaty, z wykształceniem wyższym w 66,7% ogółu ofert lub średnim, co stanowiło 33,3% ogółu ofert, o dość wysokich kwalifikacjach zawodowych związanych głównie ze znajomością języka obcego lub fachową wiedzą informatyczną.

Analiza wykształcenia w ofertach "szukam pracy" w 1998 roku wykazała, iż pracobiorcy choć nie zawsze wymieniali posiadane przez nich wykształcenie, to jednak określone przez nich kwalifikacje wyraźnie wskazywały na jego poziom. Z analizy wynika więc, iż pracobiorcy posiadali w większości przypadków wykształcenie wyższe i średnie techniczne a także wyższe, co łącznie stanowiło prawie 75% ogółu ofert, w przypadku wykształcenia średniego zawodowego dotyczyło to 20,2% ogółu zamieszczonych propozycji, zaś 5,6%

ogółem ogłoszeń dotyczyło wykształcenia średniego ogólnego. W innych, mniej licznych przypadkach ofert dotyczących poszukiwań pracy nie określano wykształcenia (wykres 2).

Pod względem kwalifikacyjnym pracobiorcy oferowali znajomość języków obcych, posiadanie prawa jazdy, znajomość obsługi komputera, doświadczenie zawodowe.

W niektórych ofertach poszukujący pracy podawali głównie rodzaj lub charakter pracy, którą byli zainteresowani, pomijali zaś określenia co do wymogów kwalifikacyjnych.

5. Wnioski

Analiza ogłoszeń prasowych w różnych przekrojach: kwalifikacyjnym, wykształcenia, grup zawodowych, działów gospodarki, typu pracodawcy i pracobiorcy prowadzi do określonych wniosków:

Z analizy wynika, iż kwalifikacje zawodowe i wykształcenie odgrywają ogromną rolę na rynku pracy, wpływając na zatrudnienie bezrobocia.

Zmiany na rynku pracy w Polsce, które dokonały się począwszy od 90. lat wskazują na ilościowe i jakościowe przeobrażenia na rynku pracy. Są one również widoczne na rynku płockim. Zmiany ilościowe dotyczyły głównie zmniejszania się ofert pracy w sektorze państwowym i zwiększania się ofert pracy w sektorze prywatnym. W ślad za zmianami w proporcji i ofert pracy pochodzących z sektora prywatnego i państwowego idą zmiany jakościowe, które znajdują odbicie w zmianie struktury popytu na poszczególne zawody. Z analizy wynika, że spada zatrudnienie w rolnictwie i wzrasta w przemyśle i usługach.

Analiza porównawcza ofert "dam pracę" i "szukam pracy" wykazała też nierównowagę popytu i podaży na płockim rynku pracy, co świadczyć może o istniejącym bezrobociu strukturalnym⁵ w badanym okresie.

Kluczowa dla omawianej analizy jest konstatacja, iż permanentnie rośnie zapotrzebowanie na osoby z wykształceniem wyższym na rynku pracy.

Osoby posiadające wykształcenie zasadnicze i niewykwalifikowane mają niekorzystną sytuację na rynku pracy, więc najczęściej są to osoby bezrobotne (na zasiłku lub nie), które zazwyczaj nie kierują swoich ofert o poszukiwaniu pracy do prasy. O możliwościach uzyskania zatrudnienia potencjalnych pracowników poza posiadaniem określonego zawodu, decydowały takie czynniki jak: profil kształcenia, wiek, doświadczenie, posiadane umiejętności a także cechy osobowościowe.

Z analizy wnioskować można, iż w gospodarce rynkowej maleje zapotrzebowanie ze strony pracodawców na pracowników z wykształceniem zasadniczym czy nawet średnim zawodowym, a także robotników bez kwalifikacji i z wykształceniem podstawowym.

Z analizy można sądzić, że są i będą poszukiwani pracownicy o szerokim profilu kształcenia na bazie którego będzie mogła następować specjalizacja, o elastycznym nastawieniu do podejmowanych czynności, systematycznie szkolący i doskonalący swoje kwalifikacje. Wymagać to jednak będzie przebudowy systemu edukacji w kierunku kształcenia osób o szerokich ogólnych kwalifikacjach, umiejących się zaadoptować w zmieniającej się rzeczywistości.

¹ Autorka wykorzystała tu badania jakie przeprowadził i opublikował Wiesław Koński w pracy "Płocki rynek ogłoszeń prasowych dotyczących ofert pracy (na podstawie badań przeprowadzonych od 1 do 30 listopada 1994 r.), a dotyczących 7 tytułów prasowych czytanych w Płocku i okolicy. Płock 1995 (mps).

² A. Bańka, Zawodownawstwo, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, psychologiczne metody i strategie pomocy bezrobotnym, Poznań, Wydawnictwo Print- B, 1995 r., s. 225.

³ M. Kabaj, Strategie przeciwdziałania bezrobociu, Studium porównawcze, Warszawa Wydawnictwo Naukowe Scholar, 1997, s. 148.

⁴ Zmiany strukturalne w gospodarce a sytuacja na rynku pracy w województwie płockim w latach 1990-1997, pod red. E. Kwiatkowskiego, "Zeszyty Naukowe SWPW", Toruń- Płock Wydawnictwo Adam Marszałek, 1998, vol. 4, s. 64-65.

⁵ D. Możdżewska-Mrozek, M. Szyliko-Skoczny, Kwestia bezrobocia (w:) Polityka społeczna, pod red. A. Rajkiewicza, J. Supińskiej, M. Książęckiego, Biblioteka Pracownika Socjalnego, Katowice 1998, s. 170.

KRONIKA

STANOWISKO ZARZĄDU TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PŁOCKIEGO Z DNIA 28 SIERPNIĄ 2000 R. W SPRAWIE MUZEUM MAZOWIECKIEGO W PŁOCKU

Zarząd Towarzystwa Naukowego Płockiego na posiedzeniu w dniu 28 sierpnia 2000 r. zapoznał się z sytuacją Muzeum Mazowieckiego, w jakiej znalazła się ta Szacowna Instytucja w związku z koniecznością renegotjacji warunków wynajmu budynku Zamku Książąt Mazowieckich od Kurii Biskupiej w Płocku.

Odnosimy się do tego problemu z głęboką troską, gdyż to właśnie Towarzystwo Naukowe Płockie w 1821 r. organizowało muzeum, noszące od 1928 r. nazwę Muzeum Mazowsza Płockiego im. prof. Ignacego Mościckiego. Dziesięć tysięcy eksponatów przejętych w dniu 1 stycznia 1950 r. przez Państwo w zarząd i użytkowanie - stanowiło własność Towarzystwa.

Doceniając rolę, jaką w życiu Miasta i Mazowsza pełniła i pełni ta Szacowna Instytucja, a także jej wysoką rangę w europejskim muzealnictwie, Towarzystwo Naukowe Płockie nie może pozostać bierne wobec realnej groźby Jej likwidacji.

Apelujemy do wszystkich zainteresowanych stron, a w szczególności do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Marszałka Województwa Mazowieckiego o wypracowanie i przyjęcie takich rozwiązań, które gwarantowałyby istnienie Muzeum Mazowieckiego w jego dotychczasowej siedzibie.

Od początku istnienia Towarzystwa Naukowego Płockiego, Muzeum miało szczęście do ludzi oddanych mu całym sercem i dlatego apelujemy, aby dorobek pokoleń nie został zaprzepaszczony. W działaniach tych liczymy na pomoc wszystkich Członków i Sympatyków TNP.

Wyrazy szacunku i dobre myśli łączą

**Za Zarząd
Towarzystwa Naukowego Płockiego**

Prezes dr inż. Jakub Chojnacki